

บทสรุป

จากการศึกษาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า ปัจจัยภายนอกและภายในของราชอาณาจักรลาวที่เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรลาวกับสหภาพโซเวียตในทศวรรษ 1950 ได้แก่ ประวัติศาสตร์การปกครองลาวของฝรั่งเศสมาเป็นระยะเวลา 60 กว่าปี สงครามเย็นภายใต้แกนนำของสหรัฐอเมริกา นโยบายต่างประเทศของสหภาพโซเวียต นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน และเวียดนามเหนือที่มีต่อราชอาณาจักรลาว ปัญหาการเมืองภายในลาวและ เศรษฐกิจของราชอาณาจักรลาว

จากการวิเคราะห์ ประวัติศาสตร์การปกครองลาวของฝรั่งเศสจะเห็นได้ว่า ประชาชนลาวมีความเกลียดชังฝรั่งเศสอย่างมาก นับตั้งแต่ราชอาณาจักรลาวได้ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1893 ลาวได้เสียผลประโยชน์อย่างมากให้แก่ต่างชาติ กล่าวคือ

ก) ราชอาณาจักรลาวได้สูญเสียอำนาจอธิปไตยและดินแดนที่ลาวมีมาแต่โบราณให้แก่ต่างชาติ ฝรั่งเศสและสยามได้ตัดแบ่งดินแดนลาวเพื่อปกครอง โดยเอาแม่น้ำโขงเป็นเส้นกำหนดเขตแดนระหว่างลาวและสยาม¹ โดยตามสัญญาระหว่างฝรั่งเศสและสยาม ปี ค.ศ. 1893 นั้นฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงที่เป็นดินแดนของลาวที่อุดมสมบูรณ์ได้ตกอยู่ใต้การปกครองของสยาม ส่วนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงตกเป็นเขตปกครองฝรั่งเศส ซึ่งเป็นการถ่วงละเมิดอย่างบังอาจต่อสิทธิพื้นฐานของประชาชนลาวและความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ เนื่องจากแม่น้ำโขงตอนนี้เป็นพื้นฐานที่เป็นจุดรวมของบรรดาเผ่าต่าง ๆ ของลาวมาตั้งแต่โบราณ และเป็นแหล่งอารยธรรมของชาติลาวที่มีภาษา วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมอันเดียวกัน นอกจากนั้นยังเป็นการตัดแยกครอบครัวในสายเลือดเดียวกันให้ไปขึ้นอยู่กับต่างชาติอันเป็นเรื่องขัดต่อมนุษยธรรม ประชาชนลาวบรรดาเผ่าในทั่วประเทศลาว โดยเฉพาะประชาชนลาวที่อาศัยอยู่ตามสองฝั่งโขง ต่างแสดงความไม่พอใจต่อการตกลงของฝรั่งเศสและสยาม และเกิดมีการประท้วงต่อฝรั่งเศสและสยามด้วยรูปการต่าง ๆ²

¹Martin Stuart-Fox, Laos: Politics, Economics and Society (London: Frances Printer, 1986), p. 11.

²ทองสา ไชยะคำดีและคณะ, ประวัติศาสตร์ลาว, เล่ม 3, หน้า 2-3.

ข) ขณะเดียวกันนั้น ฝรั่งเศสได้จัดให้ลาวเป็นอาณานิคมของตน โดยประกอบ 10 แขวง ต่อมาเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 1899 โปนดูแม ผู้สำเร็จราชการใหญ่ประจำอินโดจีนได้มีคำสั่งจัดให้ลาวเป็นแคว้นที่ 5 ของสหภาพอินโดจีน โดยมีข้าหลวงใหญ่ฝรั่งเศสเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่สถานอย แต่ละแขวงมีเจ้าแขวงคนฝรั่งเศสปกครอง สำหรับเจ้าชีวิตที่หลวงพระบางถูกลดอำนาจลง เหลือพื้นที่ปกครองเท่าแขวงหลวงพระบางเท่านั้น แต่ยังคงขึ้นกับเจ้าแขวงคนฝรั่งเศสอีกด้วย ส่วนองค์กรขึ้นท้องถิ่นของลาว เช่น เจ้าเมือง ตาแสง พ่อบ้านแม่่นผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศสเป็นผู้แต่งตั้งเอง ทางด้านการศาล ฝรั่งเศสได้แบ่งคนลาวขึ้นกับศาลลาว ส่วนคนฝรั่งเศสและคนต่างชาติต้องขึ้นกับศาลฝรั่งเศส คนลาวกลายเป็นคนชั้นที่สองในสังคม คนลาวไม่มีสิทธิเสมอภาพ ไม่มีอิสรภาพ ในขณะเดียวกันนั้น คนลาวถูกเกณฑ์ ไปใช้แรงงานให้ฝรั่งเศสอย่างหนัก โดยไม่ได้ค่าแรง หรือได้ค่าถูก ๆ นอกจากนั้นฝรั่งเศสยังเก็บภาษีคนลาวอย่างหนัก ทำให้ประชาชนลาวสูญเสียเงินทอง และทรัพย์สินให้ฝรั่งเศสจนไม่สามารถที่จะมีเงินทองมาเลี้ยงชีพตน การเก็บภาษีต่าง ๆ และการขูดรีดแรงงานอย่างมากทำให้ประชาชนลาวเดือดร้อนมาก ประชาชนลาวจึงมีความเคียดแค้นต่อฝรั่งเศสก็คือจักรวรรดินิยมตะวันตกและได้พากันต่อสู้เพื่อหลุดพ้นจากการปกครองของต่างชาติ

ค) นอกจากนั้นในช่วงระยะเวลาที่ฝรั่งเศสปกครองลาวนานถึง 60 ปี ลาวได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอย่างมาก เป้าหมายหลักของฝรั่งเศสในลาวคือ เอาลาวเป็นประเทศอาณานิคมของตนเท่านั้น โดยฝรั่งเศสได้จัดตั้งการปกครองที่รับใช้อำนาจและสนองผลประโยชน์ทางด้านการเศรษฐกิจของฝรั่งเศส¹ นอกจากนั้นฝรั่งเศสยังได้จัดตั้งตำรวจและทหารเป็นเครื่องมือในการด้านประชาชน เพื่อรักษาอำนาจและความสงบให้ตนเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้แก่ตนจากแรงงาน การเก็บภาษีและการกอบโกยทรัพยากรธรรมชาติของลาว นอกจากนั้นฝรั่งเศสได้ใช้ลาวเป็นตลาดวัตถุดิบเพื่อส่งไปยังฝรั่งเศสหรือขายให้ต่างประเทศ ในขณะเดียวกันนั้นก็ใช้ลาวเป็นตลาดระบายสินค้าของตนเองเพื่อหากำไรเท่านั้น ทางด้านการค้าฝรั่งเศสผูกขาดการค้าตามแม่น้ำโขง ส่วนเส้นทางคมนาคมมิได้รับการพัฒนา ในปี ค.ศ. 1938 ถนนที่ใช้ในการคมนาคมทั่วประเทศมีความยาวเพียง 3,193 กิโลเมตรเท่านั้น ซึ่งส่วนมากจะใช้ได้แต่ฤดูแล้งเท่านั้น⁴ ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสประเทศลาวยังคงอยู่ในความทุกข์ยากลำบาก ไม่มีพื้นฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง ยิ่งกว่านั้นเศรษฐกิจของลาวยังขึ้นอยู่กับธรรมชาติและขึ้นต่อต่างประเทศอีกด้วย อันได้ทำให้ประชาชนลาวไม่พอใจอย่างมากต่อฝรั่งเศส และประชาชนเผ่าต่าง ๆ ได้ลุกขึ้นทำการต่อสู้ต้านฝรั่งเศสตลอดมา

¹ Martin Stuart-Fox. *Laos: Politics, Economics and Society* (London: Frances Printer, 1986), p. 12.

⁴ ทองสา ไชยะคำดี และคณะ, ประวัติศาสตร์ลาว, เล่ม 3, หน้า 45.

จากบทเรียนทางประวัติศาสตร์ประชาชนลาวเห็นได้ว่า การเข้ามายังลาวของชาติตะวันตกนั้น มิได้นำเอาความเจริญมาให้แก่ประเทศลาวทั้งชาติลาวไม่มีทางรถไฟ ไม่มีไฟฟ้าเหมือนประเทศเวียดนามหรือประเทศไทยในขณะนั้น สิ่งที่ลาวได้รับ คือ ลาวต้องเสียผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ ที่เป็นพื้นฐานในการคงอยู่ของประชาชนลาวให้แก่ฝรั่งเศส ดังนั้นความรู้สึกต่อต้านต่างชาติจึงเกิดขึ้น โดยเฉพาะในหมู่ชนชั้นสูงหัวก้าวหน้า และได้เกิดขบวนการต่อต้านที่มีอยู่ประปราย และค่อย ๆ พัฒนาเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา เมื่อมีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ถูกกดขี่ขูดรีดต่อต้านผู้ปกครองต่างชาติ คนลาวทั้งชาติจึงได้รวมใจกันต่อต้านฝรั่งเศสเพื่อความเป็นเอกราชของชาติใน ค.ศ. 1945 เมื่อฝรั่งเศสถอนตัวออกจากอินโดจีนปี ค.ศ. 1954 และสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาแทนที่อิทธิพลของฝรั่งเศส ประชาชนลาวได้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาเป็นศัตรูของประชาชนลาว โดยสหรัฐอเมริกาวังเอาลาวเป็นเมืองขึ้นแบบใหม่ของจักรวรรดินิยมและปกครองลาวต่อไป เจ้าสุวรรณภูมาเห็นว่าลาวจะเสียผลประโยชน์ดังเช่นในอดีตเพื่อรักษาอำนาจอธิปไตยของลาว ลาวจึงจำเป็นต้องหาประเทศเพื่อนมิตรเพื่อขอความช่วยเหลือและสนับสนุนลาวในการต่อต้านจักรวรรดินิยม ลาวจึงได้พยายามพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับสหภาพโซเวียตที่เป็นผู้นำฝ่ายคอมมิวนิสต์ขณะนั้น จนลาวได้รับชัยชนะจักรวรรดินิยมอเมริกาในปี ค.ศ. 1975

ในยุคสงครามเย็น ภายใต้บรรยากาศของสงครามเย็น คือ โลกถูกแบ่งออกเป็นสองขั้ว และสหรัฐอเมริกาต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นสหภาพโซเวียต หรือจีน หรือเวียดนามนั้น สหรัฐอเมริกาได้ปรับเปลี่ยนนโยบายจากความร่วมมือสนับสนุนขบวนการกู้ชาติในอินโดจีนในช่วงที่ทำสงครามต่อต้านการยึดครองของญี่ปุ่น มาเป็นการร่วมมือกับฝรั่งเศสเพื่อป้องกันการแผ่ขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในดินแดนอินโดจีน ราชอาณาจักรลาวได้ตกอยู่ในบริเวณของสงครามเย็นดังกล่าว เนื่องจากลาวมีฐานที่ตั้งภูมิศาสตร์อยู่ในบริเวณที่เป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และราชอาณาจักรลาวยังเป็นดินแดนที่ตกอยู่ในเวทีของการทำสงครามเย็นระหว่างมหาอำนาจทั้งสองค่ายอีกด้วย ราชอาณาจักรลาวจึงได้รับผลกระทบและความกดดันจากภายนอกอย่างมาก ทำให้ลาวไม่มีเสถียรภาพ ไม่มีความสงบเพื่อพัฒนาประเทศชาติ หลังจากฝรั่งเศสถอนตัวออกจากลาวแล้ว สหรัฐอเมริกาได้เข้ามาแทนที่ฝรั่งเศสและแทรกแซงราชอาณาจักรลาวอย่างลับ ๆ แต่ต่อมาก็เข้าทำสงครามในลาวอย่างเต็มที่ เริ่มตั้งแต่สหรัฐอเมริกาและพรรคพวกได้ตั้งองค์การสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ SEATO (The Southeast Asia Treaty Organization) เพื่อใช้องค์การนี้แทรกแซงเข้ากิจการภายในของลาว เวียดนามและกัมพูชา เพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์⁵ เจ้าสุวรรณภูมา นายกรัฐมนตรีลาวขณะนั้น ได้แสดงท่าทีอย่างเปิดเผยว่าไม่

⁵ สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ประวัติศาสตร์ลาว(1779-1975), หน้า 381.

ต้องการให้องค์การนี้เข้าไปคุ้มครองลาว สหรัฐอเมริกาไม่พอใจต่อท่าทีดังกล่าวของเจ้าสุวรรณหงมา จึงใช้อิทธิพลในฐานะเป็นมหาอำนาจทั้งทางด้านการเมือง การทหาร และเศรษฐกิจบีบบังคับเจ้าสุวรรณหงมาต้องลาออกตำแหน่ง แล้วหนุนท้าวกระต่าย โคนสโลฤทธิ์ นักการเมืองฝ่ายขวาที่นิยมอเมริกาขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ท้าวกระต่ายได้ประกาศให้ดินแดนลาวอยู่ใต้การคุ้มครองขององค์การ สปอ. และได้ลงนามสัญญาว่าด้วยการร่วมมือกับองค์การ สปอ. เพื่อรับความช่วยเหลือจากทางด้านการทหารจากสหรัฐอเมริกาทันที⁶ หลังจากนั้นกองทัพลาวภายใต้การบังคับบัญชาของนายพลภูมิหน่อสวรรค์ ก็ได้รับช่วยเหลือทางด้านการทหารเป็นตัวแทนจากสหรัฐอเมริกาปีละ 45 ล้านเหรียญสหรัฐ การแทรกแซงจากฝ่ายสหรัฐอเมริกาในลาว โดยได้ทำให้คนลาวแตกแยกออกเป็นหลายพรรคพวกด้วยกัน อันได้นำไปสู่ความไม่สงบและยังถูกตัดความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ให้การช่วยเหลือลาวมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในขณะนั้นอีกด้วย สถานการณ์ในลาวขณะนั้นเต็มไปด้วยความขัดแย้งกันระหว่างพรรคหรือฝ่ายที่มีอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน ส่วนด้านเศรษฐกิจก็ย่ำแย่มากเนื่องจากบ้านเมืองมีสงคราม ไม่มีแผนการพัฒนาเศรษฐกิจ

ถึงแม้ว่าการเลือกตั้งในปลาย ค.ศ. 1955 เจ้าสุวรรณหงมาและพรรคพวกที่เป็นฝ่ายเป็นกลางที่เอียงขวา กลับมากุมอำนาจอีกครั้ง ทั้งยังได้ดึงเอาฝ่ายคอมมิวนิสต์ที่กำลังปกครองแขวงพงสาตีและซำเหนือเข้ามาอยู่ใต้การบังคับบัญชาของรัฐบาลเวียงจันทน์ อันได้ทำให้สหรัฐอเมริกาไม่พอใจเป็นอย่างมาก⁷ สหรัฐอเมริกาได้สนับสนุนและให้การช่วยเหลือนายภูมิหน่อสวรรค์ให้มียุทธศาสตร์ทางการทหารอย่างเต็มที่เพื่อต้านกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในลาว และบีบบังคับเจ้าสุวรรณหงมาให้ออกจากตำแหน่งแล้วจัดตั้งรัฐบาลที่ยอมปฏิบัติตามนโยบายของตน เมื่อลาวถูกบีบบังคับจากมหาอำนาจของฝ่ายเสรีนิยม เจ้าสุวรรณหงมาคิดว่าลาวจะสูญเสียอำนาจอธิปไตยและผลประโยชน์ให้แก่ประเทศมหาอำนาจตะวันตกอีกครั้งเหมือนในอดีต จึงได้หันไปสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสหภาพโซเวียตที่เป็นประเทศมหาอำนาจของค่ายสังคมนิยมในขณะนั้นเพื่อรักษาความปลอดภัยของตน พร้อมกันนั้นก็ขอความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจจากฝ่ายสังคมนิยมและไม่ต้องพึ่งความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาเพียงฝ่ายเดียว⁸ เท่านั้น

ในขณะที่ราชอาณาจักรลาวกำลังต่อสู้ด้านจักรวรรดินิยมตะวันตกนั้น ราชอาณาจักรลาวได้รับอิทธิพลและการสนับสนุนจากประเทศในค่ายสังคมนิยม คือ

⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 383.

⁷รุ่งมณี (นามแฝง), เจ้าที่เจ้าน้องต่อสู้เพื่อเอกราชของลาว (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2517), หน้า 56.

⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 79-85.

1. นโยบายต่างประเทศและบทบาทของสหภาพโซเวียต

นอกจากที่สหภาพโซเวียตมีนโยบายสนับสนุนการต่อสู้ของผู้ที่ถูกกดขี่ขูดรีดแล้ว หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ของฝ่ายโลกเสรีและคอมมิวนิสต์ก็เห็นเด่นชัดยิ่งขึ้นด้วยการแข่งขันกันเผยแพร่ลัทธิของตนไปในดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก สหภาพโซเวียตในขณะนั้นก็มีฐานะเป็นผู้นำทางฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งก็มีนโยบายเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ของตน โดยได้ทำให้สหภาพโซเวียตมีความสนใจต่อลาวก็คือประเทศอื่น ๆ อินโดจีนอย่างยิ่ง ในปี ค.ศ.1954 ถึง ค.ศ. 1960 บทบาทของสหภาพโซเวียตเริ่มมีมากขึ้นในลาว การขยายตัวของสหภาพโซเวียตไม่เหมือนกับมหาอำนาจของโลกเสรี คือ มิได้มีการทุ่มเทเงินทองลงไป แต่สนับสนุนการต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชของลาวจากฝรั่งเศสและให้การช่วยเหลือทางการเงินการอาวุธให้แก่ขบวนการรักชาติของลาวโดยผ่านเวียตนามเหนือ สหภาพโซเวียตได้แสดงให้เห็นว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นลัทธิที่ดีเลิศ และต่างจากนโยบายของจักรวรรดินิยมตะวันตกที่หวังเอาลาวเป็นอาณานิคมแบบใหม่ ลัทธิคอมมิวนิสต์ให้ช่องทางในการต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชแห่งชาติของประชาชนชาติที่ถูกต่างชาติปกครอง นโยบายของสหภาพโซเวียตมีความสอดคล้องกับแนวความคิดของลาวในขณะนั้น โดยลาวต้องการความเป็นเอกราชแห่งชาติและการพัฒนาประเทศของตน

2. นโยบายและบทบาทของจีน

จีนได้เข้ามามีบทบาทในราชอาณาจักรอย่างเปิดเผย หลังจากพรรคคอมมิวนิสต์ในจีนได้ขึ้นกุมอำนาจในปี ค.ศ.1949 และเริ่มให้การสนับสนุนการต่อสู้ของลาวด้านฝรั่งเศส จีนมีส่วนในการผลักดันให้มีข้อความประกันความเป็นเอกราชของลาวในข้อตกลงเจนีวาในปี ค.ศ. 1954⁹ และพยายามสนับสนุนขบวนการคอมมิวนิสต์ในลาวให้ได้ขึ้นกุมอำนาจ นอกจากนั้นจีนได้ให้การช่วยเหลือลาวทางการเงินการเมือง เศรษฐกิจ และอาวุธอุปกรณ์การทหาร จีนได้มีการตกลงกับลาวเพื่อพัฒนาเครือข่ายถนนหลายสายอยู่ตอนเหนือของลาว ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับจีน จีนได้มีบทบาทให้ลาวเชื่อได้ว่า “จีนเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นเพื่อนมิตรของลาว เห็นใจลาวและคอยให้การสนับสนุนการต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชของลาว และให้การช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศ”¹⁰

⁹เขียน ธีระวิทย์, นโยบายต่างประเทศของจีน, หน้า 367.

¹⁰กระทรวงการต่างประเทศลาว, “ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับสาธารณรัฐประชาชนจีน”, บทปราศรัยในโอกาสการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างลาวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนครบรอบ 40 ปี (วันที่ 25 เมษายน 2001), หน้า 5. (เอกสารไม่พิมพ์เผยแพร่).

3. นโยบายและบทบาทของเวียดนามเหนือ

เวียดนามเหนือนับว่าเป็นประเทศมีอิทธิพลสูงต่อลาว นโยบายและบทบาทของเวียดนามเหนือในราชอาณาจักรลาวมีเหตุผลมาจากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ การตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสของสองประเทศ คือ ราชอาณาจักรลาวและเวียดนาม นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ผู้นำลาวมีความเชื่อมั่นว่า วิธีที่กำจัดอิทธิพลของฝรั่งเศสในอินโดจีนจะต้องได้ประกอบด้วยการร่วมมืออย่างใกล้ชิดของประชาชนทั้งสามชาติในอินโดจีน โดยเฉพาะการต่อสู้แบบการปฏิวัติของเวียดนามเหนือ¹¹ ท่านไกสอน พมวิหาน ประธานประเทศลาวได้กล่าวว่า “การปฏิวัติของสามประเทศอินโดจีนไม่อาจที่ไม่ร่วมสัมพันธ์กันทางการเมืองและการทหารกันเพื่อดำเนินศัตรู อันเป็นความสัมพันธ์แบบพิเศษระหว่างประเทศที่ดำรงชีวิตอยู่ในภาคพื้นเดียวกัน มีสถานะเคราะห์กรรมเหมือนกัน มีศัตรูร่วมกัน”¹²

เวียดนามเห็นว่า ไม่สามารถที่จะมีความปลอดภัยได้หากลาวยังคงอยู่ใต้การปกครองของต่างชาติ เนื่องจากดินแดนของราชอาณาจักรลาวมีส่วนสำคัญในทางยุทธศาสตร์ของตนเอง ในจดหมายของประธานโฮจิมินห์ ที่ส่งถึงทหารอาสาสมัครเวียดนามได้เขียนไว้ว่า “ช่วยประชาชนประเทศเพื่อนบ้านหมายความว่าช่วยตนเอง”¹³ เวียดนามเหนือให้ความช่วยเหลือแก่แนวลาวิอิสระหรือขบวนการประเทศลาวอย่างมหาศาลและยิ่งกว่าประเทศคอมมิวนิสต์อื่น ๆ เช่น ให้ที่ปรึกษาและแนะนำทางการเมือง และการบริหารแก่แนวลาวิอิสระ ให้การช่วยเหลือทางด้านกำลังพลและการฝึกอบรม รวมทั้งการ โฆษณาชวนเชื่อ¹⁴ ความช่วยเหลืออันล้ำค่าของเวียดนามได้ทำให้ลาวมีความเชื่อมั่นว่า ความสัมพันธ์อันดีกับเวียดนามและฝ่ายคอมมิวนิสต์ลาวจะได้รับผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจและอื่น ๆ มาให้ลาว “ถือว่าการร่วมสัมพันธ์สู้รบระหว่างพรรคเรากับพรรคแรงงานเวียดนาม ระหว่างการปฏิวัติของลาวกับการปฏิวัติของเวียดนาม ระหว่างประชาชน

¹¹Paul F. Langer and Joseph J. Zasloff, North Vietnam and the Pathet Lao (Massachusetts: Havard University Press, 1970) , p. 32.

¹²ไกสอน พมวิหาน, บางบทเรียนต้นตอของการปฏิวัติลาว (นครเวียงจันทน์: สำนักพิมพ์แห่งรัฐ, 1990), หน้า 25.

¹³Ho, Chi Minh, Patriotism and Proletarianism (Hanoi: Foreign Languages Publish House, 1979), p. 59.

¹⁴Ibid., pp. 106-123.

ลาวกับประชาชนเวียดนามเป็นเงื่อนไขพื้นฐานอยู่ตลอดเวลา ซึ่งพวกเราถือเป็นสำคัญยิ่งพอกันกับพื้นฐานอันหนึ่งของชัยชนะ”¹⁵

กล่าวได้ว่า นโยบายและบทบาทของสหภาพโซเวียต จีน และเวียดนามเหนือในขณะนั้นมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายต่างประเทศของลาวเป็นอย่างมาก และทั้งนี้ยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ราชอาณาจักรลาวกำหนดความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1950 อีกด้วย ประธาน ไกสอน พมวิหาน ได้กล่าวว่า “แต่อย่างก้าวอันมีชัยของการปฏิวัติลาวล้วนแต่เป็นผลมาจากการร่วมมือกันอย่างแนบแน่นของกองกำลังสู้รบระหว่างพรรคเรากับพรรคคนงานเวียดนาม ระหว่างการปฏิวัติของชาติเรากับการปฏิวัติเวียดนาม ระหว่างประชาชนเรากับประชาชนเวียดนาม และความพยายามของพรรคเราของชาติเรากับความช่วยเหลือของฝ่ายสังคมนิยม”¹⁶

ส่วนปัจจัยภายในของราชอาณาจักรลาวที่นำไปสู่การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรลาวกับสหภาพโซเวียตในทศวรรษ 1950 ได้แก่

1. เสถียรภาพทางการเมืองภายในประเทศ

หากพิจารณาโครงสร้างการปกครองของลาวในช่วงได้รับเอกราช จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับ 29 กันยายน 1956 เป็นประชาธิปไตยพอสมควร พระมหากษัตริย์แม้จะทรงมีอำนาจเลือกสมาชิกของประชุมราษฎรมนตรีถึงครั้งหนึ่ง แต่อำนาจที่แท้จริงก็อยู่ที่สภาแห่งชาติ ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชน

แต่ปัญหาการเมืองของลาวมิได้เกิดจากโครงสร้างการปกครองตามรัฐธรรมนูญดังกล่าว แต่เกิดจากความแตกแยกของผู้นำอย่างรุนแรงเป็น 2 ขั้วใหญ่ คือ ฝ่ายขวามีเวียงจันทน์เป็นศูนย์กลาง มีสหรัฐอเมริกาสนับสนุนมาตลอด ทั้งในเรื่องการเมือง การทหาร เศรษฐกิจและวิชาการ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งคือฝ่ายซ้าย หรือขบวนการประเทศลาว ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่จำหนือ กลุ่มนี้มีประเทศสังคมนิยมสนับสนุน เพราะฉะนั้น ลาวจึงไม่มีความเป็นเอกภาพ ถึงว่าจะมีความแตกต่างกันทางด้านอุดมการณ์ เช่น ฝ่ายขวานิยมเสรีประชาธิปไตย ส่วนฝ่ายซ้ายมีอุดมการณ์คอมมิวนิสต์

¹⁵ เอกสารของกองประชุมใหญ่ครั้งที่ 2 ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว, บทรายงาน โครงการการเมือง, วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 1974, หน้า 7.

¹⁶ ไกสอน พมวิหาน, 30 แห่งการปฏิวัติลาว (นครหลวงเวียงจันทน์: สำนักพิมพ์แห่งรัฐ, 1990), หน้า

แต่เจ้าสุวรรณภูมามีความเชื่อว่า ลาวสามารถมีสันติภาพได้หากสามฝ่ายมีส่วนร่วมในรัฐบาล ดังนั้น หลัง ค.ศ. 1954 ก็ได้มีการเจรจากับผู้นำฝ่ายซ้าย เพื่อให้ลาวฝ่ายซ้ายปลดอาวุธแล้วรวมเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพลาวและเข้าร่วมในรัฐบาล และดำเนินนโยบายเป็นกลางแบบสวิสเซอร์แลนด์¹⁷ แต่ความพยายามดังกล่าวไม่สำเร็จ เนื่องจากฝ่ายขวา พยายามที่จะขึ้นกุมอำนาจและดำเนินนโยบายที่ฝ่ายตนได้รับผลประโยชน์ ความขัดแย้งระหว่างพรรคฝ่ายต่าง ๆ ได้นำไปสู่ผลเสียหาดังนี้

ก) เกิดความแตกแยกภายในคนลาวด้วยกันและไม่มีควมสงบเนื่องจากเกิดสงครามระหว่างกำลังการเมืองดังกล่าว

ข) ความแตกแยกภายในลาวเป็นปัจจัยสำคัญให้ต่างชาติเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของลาว เช่น การจัดตั้งรัฐบาล การสร้างกำลังกองทัพลาวตามผลประโยชน์ของประเทศมหาอำนาจตะวันตก¹⁸

ค) ทำให้เศรษฐกิจลาวย่ำแย่ แรงงานการผลิตลดลง ชวนาทำการเกษตรไม่สะดวก สังคมมีความเสื่อมโทรม การดำรงชีวิตของประชาชนทุกข์ยากลำบากมาก

2. สภาพทางเศรษฐกิจของลาว

หลังจากได้รับเอกราชแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจก็ยังเป็นไปอย่างเชื่องช้า ด้านอุตสาหกรรมมิได้รับการพัฒนา ส่วนด้านการค้ามีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ราชอาณาจักรลาวจึงต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศอย่างจริงจัง เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

ก) พื้นฐานเศรษฐกิจของลาวยังขึ้นอยู่กับธรรมชาติมาตั้งแต่สมัยฝรั่งเศสปกครอง อาชีพหลักของประชาชน คือ การเกษตรกรรม ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกจำกัด

ข) การเมืองภายในลาวไม่มีความสงบและไม่เอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่การพัฒนาประเทศ เช่น เกิดสงครามกลางเมือง และถูกแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจตะวันตก

¹⁷ดร. กมล ทองธรรมชาติ, การเมืองระหว่างประเทศ (พระนคร: สำนักพิมพ์แพรววิทยา, 2514), หน้า 310-311.

¹⁸สุวิทย์ ธีรศาสตร์, ประวัติศาสตร์ลาว (1779-1975), หน้า 376.

ค) ลาวถูกต่างชาติขูดรีดและกอบโกยเงินทองอย่างมหาศาล ซึ่งทำให้ลาวไม่มีทุนที่จะใช้ในการพัฒนาพื้นฐานเศรษฐกิจแห่งชาติ

ง) ชาวนาลาวขาดความรู้ในด้านวิชาการ เกษตรกรรมสมัยใหม่ จึงทำให้ผลผลิตทางการเกษตรนั้น ไม่เพียงพอแม้แต่เพื่อการบริโภคภายในประเทศ

จากการวิเคราะห์ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในของราชอาณาจักรลาวในทศวรรษ 1950 เห็นได้ชัดว่า ทั้งสองปัจจัยนี้ได้ส่งผลให้รัฐบาลเจ้าสุวรรณภูมาปรับความสัมพันธ์ดีกับสหภาพโซเวียต เพื่อจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ และการทหารจากสหภาพโซเวียตและประเทศสังคมนิยมอื่น ๆ เพื่อดำเนินการแทรกแซงของสหรัฐอเมริกาในลาว